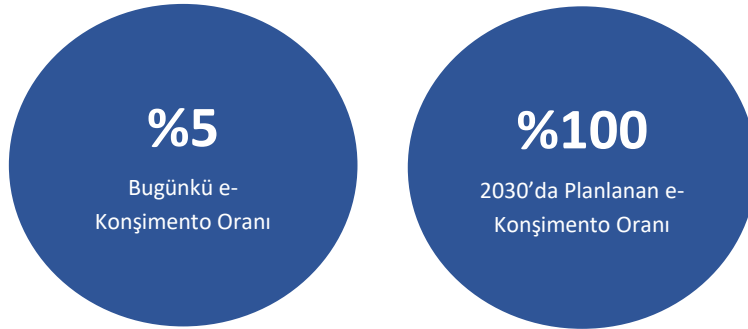

Kağıt Konşimentodan E-Konşimentoya Geçiş Nasıl Sağlanır?
Denizcilikte E-Konşimento Hakkında Kılavuz ve Türk Hukukunun Değerlendirilmesi

Günümüzde uluslararası deniz taşımacılığında kullanılan ticari belgelerin yaklaşık %96'sı hala kağıt tabanlıdır.¹ Ne yazık ki, her yıl 11 milyar metrik ton kargo, 44,5 milyon kağıt belge ile sevk edilmektedir.² Ancak 15 Şubat 2023'te DCSA, 2030 yılına kadar elektronik Konşimento (eBL) kullanımını %100'e çıkarmak için çok taraflı yüklenicinin bulunduğu bir anlaşma yaptığını duyurdu.³ Bu duyuruda e-konşimento'nun doğrudan maliyetlerde 6.5 milyar dolar tasarruf sağlayabileceği, yıllık küresel ticarete 30-40 milyar dolar büyüme sağlayacağı ve çevresel sürdürülebilirliği arttıracığının altı çizildi.⁴

Bizler de okuyacağınız bu satırları, e-Konşimento uygulaması geçiş sürecine dahil olan herkes için faydalı bir rehber olması ve %100 e-konşimento amacını gerçeğe dönüştürmek için bundan sonra hangi adımların gerekli olduğuna ışık tutmak amacıyla hazırladık.

¹<https://dcsa.org/newsroom/resources/disruption-and-the-case-for-digital-standards/>

²<https://hbs.unctad.org/>

³<https://dcsa.org/newsroom/resources/dcsas-member-carriers-commit-to-a-fully-standardised-electronic-bill-of-lading-by-2030/#:~:text=Press%20release-.DCSA's%20member%20carriers%20commit%20to%20a%20fully%20standardised,bill%20of%20lading%20by%202030&text=AMSTERDAM%2C%20February%2015%2C%202023%E2%80%94, on%20DCSA%20standards%20by%202030.>

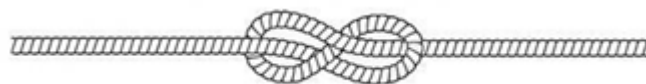
⁴Bknz. 3 nolu dipnot.

İçindekiler

Konşimento ve e-Konşimento Arasındaki Farklar Nelerdir?	3
• Konşimento nedir?.....	3
• E-Konşimento nedir?.....	3
E- Konşimentonun 5 Temel Avantajı	5
1. Daha Güvenli.....	5
Belgenin Kaybolması, sahtecilik veya dolandırıcılık riski bulunmamakta.....	5
2. Daha Hızlı	5
Belgeler haftalar yerine saniyeler içerisinde transfer edilebilmekte	5
3. Daha Yeşil.....	5
Kağıtsız Süreç, Azaltılmış Karbon Ayak İzi.....	5
4. Daha Basit.....	6
Kullanımı Kolay Platform, Her Cihazdan Erişilebilir Ve 7/24 Kullanılabilir.....	6
5. Az Maliyetli:	6
Daha Az Kurye Ücreti, Daha Az İş Yüğü ve Sıfır Evrak İşi	6
Elektronik Konşimentoya Geçişin Önündeki Engeller	7
1. Müşterek Çalışma ve Standardizasyon	7
2. Tüm Tarafların Desteği	8
3. Tüm Taşımacılık Belgelerinin Dijitalizasyonu.....	8
Türk Hukukunda Elektronik Konşimento.....	9
İlgili Kişiler.....	13

Konşimento ve e-Konşimento Arasındaki Farklar Nelerdir?

Konuya girmeden önce konşimentonun ne olduğunu hatırlamamızda fayda var:

• Konşimento nedir?

Türk Ticaret Kanunu'nun 1228. maddesine göre konşimento: "bir taşıma sözleşmesinin yapıldığını ispatlayan, eşyanın taşıyan tarafından teslim alındığını veya gemiye yüklendiğini gösteren ve taşıyanın eşyayı, ancak onun ibrazı karşılığında teslimle yükümlü olduğu senettir." Konşimentonun meşru hamili, eşyayı teslim almaya yetkilidir (TTK m. 1230/1). Şu halde

konşimentonun (i) eşyanın teslim alındığını, (ii) bir taşıma sözleşmesi yapıldığını ve (iii) eşyanın sahipliğini ispatlama fonksiyonları bulunur.⁵

• E-Konşimento nedir?

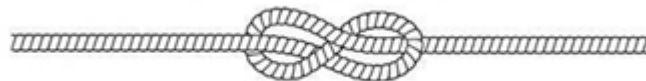
Rotterdam Kuralları'nın 1/18 inci maddesinde, tam olarak elektronik konşimento değil ancak elektronik taşıma senedi tanımlanmıştır. Bu tanıma göre elektronik taşıma kaydı: "Taşıma sözleşmesi kapsamında taşıyan tarafından elektronik iletişim aracılığıyla oluşturulmuş bir ya da birden çok mesaj içerisindeki, elektronik taşıma kaydının taşıyan tarafından düzenlendiği anda veya düzenlenmesini takiben kendisine eklenen veya diğer bir şekilde ilişkilendirilme yoluyla elektronik taşıma kaydının bir parçası hâline gelen, elektronik taşıma kaydı ile uygun şekilde bağdaştırılabilen bilgiyi de içeren: (a) Taşıyanın veya Taşımayla İlgili İfa Eden Tarafın taşıma sözleşmesi kapsamında eşyayı teslim aldığını ispat eden ve (b) Taşıma sözleşmesini ispat eden veya içeren, bilgidir."⁶

Şu halde elektronik konşimento "Elektronik ortamda düzenlenen, kâğıt konşimentonun geçerli olması için gerekli asgari unsurları içeren ve elektronik güvenli imzayla imzalanan, elektronik ortamda depolanan, transfer edilen ve hak sahibine veya temsilcisine teslim edilen, yükün taşınmak üzere teslim alındığını ve taşıma sözleşmesi kapsamında taşınacağını ve varma yerinde teslim edileceğini kanıtlayan taşıma senedi" olarak tanımlanabilecektir.⁷

⁵Emine Yazıcıoğlu, Reyagan Kender, Ergon A. Çetingil, **Deniz Ticareti Hukuku**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, B.16, s. 365

⁶Kısaca Rotterdam Kuralları olarak anılan işbu sözleşme "Kısmen Veya Tamamen Deniz Yoluyla Uluslararası Yük Taşınmasına İlişkin Sözleşme Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonu" olarak tercüme edilebilir. (United Nations Convention on Contracts for the International Carriage of Goods Wholly or Partly by Sea, New York 2008) 11 Aralık 2008 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 63. dönem toplantısında görüşülerek, kabul edilmiştir. (G.A.Res.63/122,U.N.GAOR,63rdSess.,U.N.Doc. General Assembly Resolution A/RES/63/122, Annex (Feb. 2, 2009))

⁷Hacı Kara, "Deniz Ticaretinde Elektronik Konşimento ve Siber Güvenlik", TAAD, Yıl: 10, Sayı: 37 (Ocak 2019), s. 82

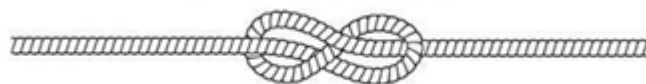

Şu anda e-konşimentoların düzenlenmesi ve yönetilmesi için birden fazla platform bulunmaktadır. *WAVE BL, CargoX, edoxOnline, essDOCS* bunlardan birkaçıdır. Bu e-konşimento platformlarından bazıları merkezi olup, süreç merkezden işlenmektedir. *essDOCS* bunlardan bir tanesidir. Diğerleri ise (*WAVE BL, Cargo X, edoxOnline*) merkezi olmayan ve işlemlerin blockchain teknolojisi kullanılarak dağıtılmış bir defter ağı üzerinde gerçekleştirildiği ağlardır.

E- Konşimento Altyapısı ⁸	Özellikleri
EDI	Standart bir mesaj içeriği oluşturulur. Bilgisayar ve iletişim ağları kullanılarak veriler otomatik olarak farklı bilgisayarlara aktarılır. Telefon, fax, e-mail vb. araçlarla gelen veriler aynı standarta çevrilir. Veri iletimi ucuz ve hızlı şekilde sağlanır. Fiziksel ortama ihtiyaç yoktur.
Blockchain Teknolojisi	Merkezi bir kayıt sistemine bağlı değildir. Taraflar herhangi bir aracıya ihtiyaç duymadan uçtan uca veri transferi yapabilir. Veriler hiçbir zaman silinemez ve değiştirilemez. Kapalı bir zincir şeklinde veri iletimi gerçekleşir. Konşimento koşullarını otomatik bir şekilde yürütür. Tüm kullanıcılar tarafından bilgi taraması yapılabilmektedir. Fiziksel bir ortama ihtiyaç yoktur.
Akıllı Kontratlar	Üçüncü bir tarafın müdahalesi olmadan kendi kendini yürüten bilgisayar programlarıdır. Blockchain gibi otomatik işleyen bir altyapı sistemidir. Sözleşmenin tarafları blockchaindeki gibi anonim olarak görünür. Diğer kullanıcılar tarafından işlem kontrolü sağlanabilir.
IoT	Fiziksel ortam olmaksızın makineden makineye iletişimin kurulduğu ağlardır.
Endüstri 4.0	Endüstriyel süreçlerin dijitalleştirilmesini amaçlayan bir sistemdir. İnsanların ve makinelerin siber fiziksel konsept içinde iletişim kurabilmesini amaçlar.
BIMCO Elektronik Konşimento Taslağı	Konşimentonun elektronik ortamda kullanılmasını sağlayan bir taslaktır. Sistem dışarıya kapalı şekilde işlemektedir. Sisteme kaydolma maliyeti yüksektir ve siber saldırılara karşı oluşabilecek olumsuzluklardan taraflar sorumludur.

⁸ Elektronik Konşimento Altyapılarının Özellikleri'ni göstermektedir. Muhammet Mustafa ARIMAN, Sercan EROL, "Denizyolu Taşımacılığında Elektronik Konşimento Kavramı: Türkiye Açısından Mevzuat Analizi", Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi Cilt:15 Sayı:1 Yıl:2023, s. 116

E- Konşimentonun 5 Temel Avantajı

1. Daha Güvenli

Belgenin Kaybolması, sahtecilik veya dolandırıcılık riski bulunmamakta

Kâğıt konşimento; kaybolma, hasar görme veya sahteciliğe maruz kalma riski altındadır. Resmi bir belge olarak, belgede tahrifat yapılması yasadışı sevkiyatlara, yanlış beyan edilmiş kargoya veya sevkiyatların yetkisiz taraflara verilmesine neden olabilir.⁹

Merkezi olmayan e-konşimento uygulamaları, tüm işlemleri merkezi olmayan bir blockchain ağı üzerinde işleyerek tüm bu sorunları çözer. Veriler şifrelenir, çoğaltılamaz ve erişim yalnızca doğru zamanda yetkili tarafla sınırlıdır. Kayıp, hasar, dolandırıcılık veya sahtecilik riski neredeyse sıfıra indirgenmiş olur. McKinsey Global Institute tarafından yapılan bir çalışma, e-konşimento'nun yaygın olarak benimsenmesi yoluyla yasadışı ticaretin küresel olarak %10 ila 15 oranında azaltılabileceğini öngörmektedir.¹⁰

Daha da önemlisi, e-konşimento artık sigortacıların desteğine de sahiptir. The International Group of P&I Clubs artık e-konşimento uygulamalarını tanımaktadır.¹¹

2. Daha Hızlı

Belgeler haftalar yerine saniyeler içerisinde transfer edilebilmekte

Eşyanın deniz yoluyla yolculuğunun tamamlanabilmesi için konşimento gönderilene ulaştırılmak amacıyla 10 defaya kadar kuryeye verilebilir ve bu süreç de birkaç hafta sürebilir. Kuryede herhangi bir aksaklık veya dokümantasyonla ilgili diğer sorunlar, eşyanın varış noktasında teslim alınmamasına neden olan gecikmelere neden olabilir, bu da zaman kaybına ve demuraj ücretleri gibi ek maliyetlere de neden olur.

Ancak e-konşimento, sevkiyatın hitama ermesi için gereken süreyi önemli ölçüde azaltır. Ayrıca, belgelerle ilgili ortaya çıkabilecek herhangi bir sorun, yeni kâğıt belgelerin yazdırılmasına ve kargoya verilmesine gerek kalmadan çok daha hızlı bir şekilde çözülebilir.

3. Daha Yeşil

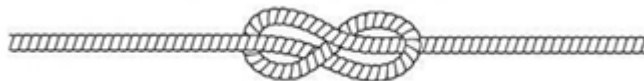
Kağıtsız Süreç, Azaltılmış Karbon Ayak İzi

Okyanus taşımacıları tarafından her yıl yaklaşık 45 milyon konşimento (ve milyarlarca sayfa) düzenlenmektedir. Belgenin dünyanın dört bir yanına

⁹<https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:-S13B82PGLAJ:https://www.marsh.com/content/dam/marsh/Documents/PDF/UK-en/Switching%2520from%2520Paper%2520to%2520Electronic%2520Bills%2520of%2520Lading.pdf+&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr>

¹⁰<https://dcsa.org/wp-content/uploads/2023/01/Streamlining-international-trade-by-digitalising-end-to-end-documentation.pdf>

¹¹<https://www.bimco.org/insights-and-information/general-information/20230510-pandi>

gönderilmesiyle ilgili karbon emisyonlarına ek olarak, kağıt konşimento ticaret dokümantasyonu için tamamen çevresel olarak sürdürülemez bir yaklaşımdır.

Tamamen dijital bir çözüm olan e-konşimento, ticaret dokümantasyonu için daha temiz, daha çevreci ve daha sürdürülebilir bir yaklaşımdır.

McKinsey Global Institute tarafından yapılan bir araştırmada, e-konşimento'nun %100 kullanma seviyelerine ulaşması halinde yılda 28.000 ağacı kurtaracağını, bunun da yaklaşık 39 futbol sahası büyüklüğünde bir ormana eşdeğer olduğunu tahmin edilmektedir.¹² ESCAP (Asya ve Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu) tarafından yapılan araştırma, ticaretle ilgili düzenleyici prosedürlerin tamamen dijitalleştirilmesinin her bir uçtan uca işlem için 32 ila 86 kg CO₂ tasarrufu sağlayabileceğini göstermektedir.¹³

4. Daha Basit

Kullanımı Kolay Platform, Her Cihazdan Erişilebilir Ve 7/24 Kullanılabilir

Kağıt Konşimentoya yetkili taraf herhangi bir nedenle fiziksel olarak erişemezse, taşıma nihayete erdirilemez. Ancak e-konşimentoya her zaman, her yerden, herhangi bir cihazdan erişilebilir, aksamalara karşı koruma sağlar ve daha hızlı işlem yapılmasına olanak tanır. Dijital bir belge olarak, daha akıllı, daha kolay ve anında bir çözüm sunarak insanların ofiste olmalarına gerek kalmadan zaman dilimleri arasında işbirliği yapmalarına olanak tanır. Esnek çalışma düzenlemeleri dünya genelinde daha yaygın hale geldikçe, e-konşimentoya anında erişim sağlamak olası gecikmeleri azaltır ve işlem süresini hızlandırmaya yardımcı olur.

5. Az Maliyetli:

Daha Az Kurye Ücreti, Daha Az İş Yükü ve Sıfır Evrak İşi

DCSA araştırması, e-konşimentonun sadece %50 oranında benimsenmesiyle sektörün yılda 4 milyar ABD dolarına kadar tasarruf edebileceğini göstermektedir ve McKinsey'in - 'Milyarlarca dolarlık kağıt tikanıklığı: Dokümantasyonu dijitalleştirerek ticaretin kilidini açmak'¹⁴ başlıklı makalesi, fiziksel konşimento transferinden vazgeçmenin yük ilgilileri için doğrudan maliyetlerde yılda 6,5 milyar ABD doları tasarruf sağlayabileceğini öne sürmektedir.

Milletlerarası Ticaret Odası'na (ICC) göre, kağıt temelli süreçler özellikle birçoğu gerekli finansmanı sağlayamayan KOBİ'lerin üzerinde olağanüstü bir yük oluşturmaktadır. Dijital dokümantasyon, küresel ticaretin maliyetini azaltacak ve muhtemelen yıllık 1,5 trilyon dolarlık küresel ticaret finansmanı açığını (talep edilen ancak reddedilen ticaret finansmanı miktarı) azaltacaktır.

¹²<https://www.mckinsey.com/industries/travel-logistics-and-infrastructure/our-insights/the-multi-billion-dollar-paper-jam-unlocking-trade-by-digitalizing-documentation>

¹³(The Economic and Social Commission for Asia and the Pacific)

<https://dcsa.org/wp-content/uploads/2022/06/DCSA-e-book-eBL-Streamlining-international-trade.pdf>

¹⁴<https://www.mckinsey.com/industries/travel-logistics-and-infrastructure/our-insights/the-multi-billion-dollar-paper-jam-unlocking-trade-by-digitalizing-documentation>

McKinsey'in analizi, e-konşimentonun nakliye ekosistemine 15,5 milyar dolardan fazla doğrudan fayda ve 40 milyar dolara kadar artan ticaretin kilidini açabileceğini göstermektedir.¹⁵

Kağıt Konşimento ¹⁶	E-Konşimento
Fiziksel ortamda yavaş iletim	Elektronik ortamda hızlı iletim
Sahtesinin üretilebilmesi kolaydır	Yüksek veri güvenliği sağlar
Saklanması zordur	Saklanması kolaydır
Kaybolma ve çalınma ihtimali vardır.	Veriler bilgisayar ortamında saklanır
İnsan odaklı hatalar fazladır	İnsan odaklı hatalar azdır.
İletim maliyeti yüksektir	İletim maliyeti düşüktür
Zaman kaybı kaynaklı yük birikmesi söz konusudur.	Yük birikmesinin önüne geçilmesi
Çevreye olumsuz etkileri vardır	Çevrenin korunmasına yardımcı olur

Elektronik Konşimentoya Geçişin Önündeki Engeller

2023 TPM¹⁷ (Long Beach Yıllık Küresel Konteyner Taşımacılığı Konferansı) ile Startup'lar ve teknoloji sağlayıcılarından e-konşimento uygulamasının yaygın olarak benimsenmesini nasıl gerçeğe dönüştürebileceği ele alınırken entegrasyon, API'ler (Uygulama Programlama Arayüzü), otomasyon ve veri kalitesi gibi konulara da odaklanılarak 2030 yılına kadar e-konşimento'nun %100 kullanma seviyelerine ulaşması hedefi ortaya konuldu.

İşbu başlıkta, bu hedefe ulaşmanın önündeki üç büyük engeli ve bunların nasıl aşılabacağına dair bazı çözümleri inceleyeceğiz.

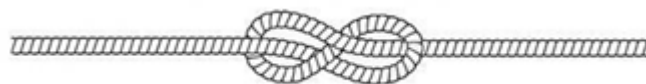
1. Müşterek Çalışma ve Standardizasyon

Bolero, Seadocs, Wave, E-Title, Tradelens gibi farklı elektronik konşimento platformlarının kullanımda olması, bu sistemlerin uluslararası ticaret yapan şirketler için bu platformların evrensel kabulü hususunda bir zorluk olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer bir deyişle, her teknoloji çözüm sağlayıcısının kendi e-konşimento yöntemi bulunmaktadır. Bu tarz yöntem farklılıkları ise erken ele alınmazsa her platforma özel e-konşimento ile karşılaşabileceğimiz anlamına gelecektir. Bu ise uzun vadede sürdürülemez bir durumdur. Zira *WAVE BL, Bolero, CargoX, edoxOnline, essDOCS* veya gelecekteki başka bir platformda düzenlenen bir e-konşimentonun, platformlardan herhangi biri tarafından kolayca yönetilmesi ve erişilmesi gerekir. Eğer e-konşimento tek bir platform tarafından düzenlenirse, işleme dahil olan her tarafın da aynı platformu kullanması gerekecektir ki bu da evrensel standardizasyonu sağlamış olacaktır.

¹⁵ Bknz. üst dipnot

¹⁶ Muhammet Mustafa ARIMAN, Sercan EROL, "Denizyolu Taşımacılığında Elektronik Konşimento Kavramı: Türkiye Açısından Mevzuat Analizi", Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi Cilt:15 Sayı:1 Yıl:2023, s. 114

¹⁷The Annual Global Container Shipping Conference In Long Beach

DCSA (Digital Container Shipping Association) bu standartizasyonu sadece e-konşimento için değil, konteyner taşımacılığı sektöründe dijital dokümantasyonun geleceği için de bir temel oluşturmak amacıyla önermiş ve savunuculuğunu yapmıştır. Bu standartizasyon aynı zamanda UN/CEFACT (Birleşmiş Milletler Ticaretin Kolaylaştırılması ve Elektronik Ticaret Merkezi)¹⁸ çok modlu taşımacılık referans veri modeliyle de uyumlu olacaktır ve birleşik bir endüstri çabasıyla dijitalleşmeyi hızlandıran küresel bir endüstri çerçevesi sağlayacaktır.

2. Tüm Tarafların Desteği

Konşimento; gönderici, taşıyan, yükleyen, gönderilen, gümrükler, bankalar ve sigortacıları ilgilendirdiğinden, tüm bu tarafların e-konşimentonun önemini kavramaları ve taşımacılık ilişkisine elektronik uygulamayı entegre etmeleri gerekmektedir.

Örneğin, konteyner taşımacılığı finansmanında önemli bir rol oynayan bankalar eğer e-konşimento uygulamasını benimsememişse, müşterisinin bu uygulamayı benimsemesinin bir anlamı kalmayacaktır ya da göndericinin bankası e-konşimento uygulamasını benimsemişse bile gönderilenin bankasının benimsememesi durumunda kağıt konşimento kullanmak zorunda kalınacaktır.

Ancak birçok banka şimdiden inisiyatif almaya başlamış durumda. Örneğin; Soci t  G n rale, kendisine ait Payment & Transaction Banking Business Accelerator ile yeni çözümler benimsemekte ve daha iyi dijital ödeme çözümleri için WAVE BL ve diğ er fintech'lerle işbirliği yapmaktadır. HSBC gibi diğ er bankalar da e-konşimento uygulamasını benimseme konusunda destek göstermeye başlamıştır.

Bu açıdan, kısa vadede e-konşimentoyu benimsemeyen bankalar bir engel teşkil edecek olsa da, zaman içinde e-konşimentoyu kabul etmeyen bankalar müşteri kaybetme riskiyle karşı karşıya kalacaktır. E-konşimento desteği sunan bankalara geçmek isteyen birkaç büyük müşteri, bankaların elektronik d n  m  hızlandırmak için ihtiyaç duydukları teşviki sağlayacaktır.

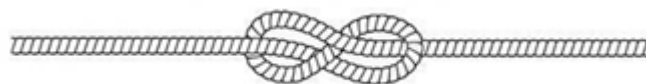
Aynı durum gümrükler için de geçerlidir. Singapur ve Birleşik Krallık gibi ülkelerin gümrük makamlarının e-konşimentoyu benimseme konusunda öncülük etmiştir. Bu itibarla; ticaret hacmi, devlet desteğinin derecesi ve dijital dok mantasyonla ma oranı, bir ülkenin e-konşimentoyu ne kadar çabuk benimseyip kabul edeceğini belirlemede kilit faktörler olacaktır.

Ayrıca e-konşimento uygulamasının benimsenmesine yardımcı olmak için *The Future International Trade (FIT) Alliance* gibi girişimler kilit bir rol oynayacaktır. DCSA, BIMCO, FIATA, International Chamber of Commerce (ICC) ve SWIFT arasında bir işbirliği olan **FIT**, her kuruluşun uluslararası ticaret belgelerinin dijitalleştirilmesini standartlaştırmak için birlikte çalışmayı taahhüt ettiği bir mutabakat zaptıdır.

Bu şekildeki küresel, sektörler arası işbirlikleri, e-konşimentonun benimsenmesini ve küresel ticarete dijital belgelerin geleceğini hızlandırmak için elzemdir.

3. Tüm Taşımacılık Belgelerinin Dijitalizasyonu

¹⁸<https://unece.org/trade/uncefact>

2030'a kadar e-konşimentonun tam olarak benimsenmesi hedeflerine ulaşmak sadece konşimentonun dijitalleştirilmesinden ibaret değildir, aynı zamanda diğer taşımacılık belgelerinin de dijitalleştirilmesini gerektirecektir. Bu açıdan e-konşimento dijital dokümantasyon devriminin ilk adımı olacaktır.

Eğer bir taşımacılık hala kağıt dokümantasyon gerektiriyorsa, e-konşimentonun uygulanabilirliği (ve belki de benimsenmesi) de sınırlı olacaktır. Örneğin, taşımacılık konusu bazı eşyalar için Konşimentonun yanı sıra menşe/özgünlük sertifikaları veya malların ithalatçı ülkenin yönetmelik ve standartlarını karşılamasını sağlayan sağlık sertifikaları gibi başka belgeler de gereklidir. Bunlar birçok eşya türü için geçerli olsa da, en yaygın olarak soğutuculu taşımacılıklarda görülür.

Bu tarz destekleyici belgeler hala kağıt tabanlı olduğu sürece, e-konşimentoyu benimsemek daha da zorlaşmış olacaktır. Nitekim, bu gönderiler e-konşimentonun hızından, verimliliğinden ve güvenliğinden faydalanabilirken, kağıt belgelerin damgalanmasını ve imzalanmasını beklemek bu etkiyi ortadan kaldıracaktır.

Sonuç olarak, 2030'a kadar tam benimseme hedefine ulaşmak için odak noktasının yalnızca e-konşimentodan tüm ticari belgelerin dijitalleştirilmesine kaydırılması gerekmektedir. Eğer bu elektronik dönüşüm paradigmasını ne kadar erken benimseyebilirsek, faydalarını da o kadar erken elde edebiliriz.

Deniz taşımacılığında yılda yaklaşık **45 milyon konşimento** düzenleniyor.

2021 yılında bu konşimentoların **yalnızca %1,2'si elektronik** olarak düzenlenmişti.

Sadece 2022 yılında **76.457 adet** e-konşimento düzenlendi.

Bu sayı toplam konşimentoların **%3,3'üne tekabül** etmektedir.

E-konşimento yöntemini kullanan yalnızca **5 taşıyıcı** bulunmaktadır.

Türk Hukukunda Elektronik Konşimento

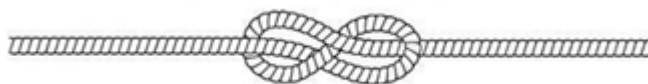
Hukuken geçerli bir konşimentonun varlığı **i) yazılı bir belge (senet) bulunması** ve bu belgenin **ii) yetkili ve sorumlu kişilerce imzalanmış (onaylanmış) olması** halinde mümkündür.

i) bakımından bir değerlendirme yapılacak olursa;

TTK 1228, konşimentonun hukuken geçerli olabilmesi için asgari standartları aşağıdaki gibi belirlemiştir. Bu durumda TTK m. 1229/1'de sayılan unsurlardan bir veya birkaçının bulunmaması konşimentonun geçerliliğini etkilemeyecektir:

- 1-) Bir taşıma sözleşmesinin yapıldığını ispatlayan,
- 2) Eşyanın taşıyan tarafından teslim alındığını veya gemiye yüklendiğini gösteren ve
- 3) Taşıyanın eşyayı, ancak onun ibrazı karşılığında teslimle yükümlü olduğu taahhüdünü içeren şartları içermesi zorunludur.

Bu durumda kanunun aradığı asgari şartların sağlandığı fiziksel bir belge ile elektronik ortamda hazırlanan yine bu şartları sağlayan belge arasında hukuki geçerliliği etkileyecek bir fark farkın olup

olmayacağı analizinde TBK 14/2 önemli bir rol oynayacaktır. Buna göre *“...güvenli elektronik imza ile gönderilip saklanabilen metinler de yazılı şekil yerine geçer.”* Dolayısıyla elektronik ortamda hazırlanan bir belge de, yazılı ortamda hazırlanan bir belge gibi hukuken geçerlidir.

ii) bakımından bir değerlendirme yapılacak olursa;

TBK 14/1 gereğince: *“Yazılı şekilde yapılması öngörülen sözleşmelerde borç altına girenlerin imzalarının bulunması zorunludur.”* Ve TBK m. 15/1'e göre ise *“Güvenli elektronik imza da, el yazısıyla atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğurur.”* Bir diğer ifadeyle kanunda sayılan bu şartları sağlayan güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı hukukî sonucu doğurur.

Dolayısıyla Türk hukukuna göre elektronik ortamda hazırlanan bir konşimento hukuken geçerli sayılacaktır.

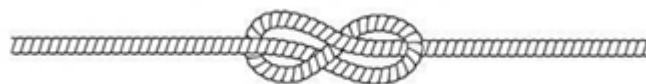
E-konşimento, kıymetli evrak niteliğini haiz olacak mıdır?

TTK 1525/1 gereğince tarafların açıkça anlaşmaları şartıyla, ihbarlar, ihtarlar, itirazlar ve benzeri beyanlar; fatura, teyit mektubu, iştirak taahhütnamesi, toplantı çağrıları ve bu hüküm uyarınca yapılan elektronik gönderme ve elektronik saklama sözleşmesi, elektronik ortamda düzenlenebilir, yollanabilir, itiraza uğrayabilir ve kabul edilmişse hüküm ifade eder. TTK m. 1526/1'e göre ise *“Polİçe, bono, çek, makbuz senedi, varant ve kambiyo senetlerine benzeyen senetler güvenli elektronik imza ile düzenlenemez. Bu senetlere ilişkin kabul, aval ve ciro gibi senet üzerinde gerçekleştirilen işlemler güvenli elektronik imza ile yapılamaz”.* Ancak konşimento bu hükme istisna olarak düzenlenmiş olup aynı maddenin ikinci fıkrasındaki *“konşimento ve taşıma senedinin imzası elle ...veya elektronik herhangi bir araçla da atılabilir”* düzenlemesiyle elektronik herhangi bir araçla imzalanan konşimentonun kıymetli evrak niteliğini haiz olacağı belirlenmiştir.

Yabancılık unsuru bakımından bir değerlendirme yapılacak olursa;

Uluslararası taşımacılık faaliyeti yabancılık unsurunu içermektedir. Zira 1526/2'nin devamındaki *“...Düzenlendikleri ülke kanunlarının izin verdiği ölçüde bu senetlerde yer alacak kayıtlar... elektronik diğer araçlarla yazılabilir, oluşturulabilir, gönderilebilir”* düzenlemesiyle yukarıdaki değerlendirmeler konşimentonun düzenlendiği ülke kanunu el verdiği ölçüde geçerli olacaktır. Buna göre bir konşimento Türkiye'de düzenlenmemişse veya MÖHUK madde 29 hükmü gereğince yabancı bir hukukun uygulanacağı durumlarda, yabancı hukuk e-konşimentoya elverdiği ölçüde taraflar elektronik ortamda bu belgeyi düzenleyebilecektir. Yukarıda mezkûr madde kanunda yer almasaydı bile TTK m. 767 hükmüne kıyasen yine aynı sonuca varılacağına altının çizilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, Türk hukuku bakımından e-konşimento düzenlenmesinin önünde hiçbir engel bulunmamaktadır. Ancak e-konşimentonun içeriği, geçerliliği için aranan asgari şartların neler olduğu, bu şekilde hazırlanan emre konşimentoların ciro işlemlerinin ne şekilde yapılacağı, senedin çalınması, elektronik iletişimde kullanılan sistemin veya serverin arıza yapması nedeniyle zayı olması halinde hakkın ne şekilde ileri sürülebileceği, zayı ve iptal işlemlerinin ne şekilde yapılacağı, nüsha sayısı, e-

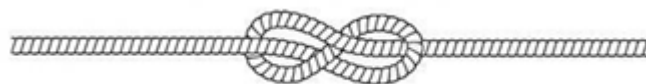

konşimentonun ibrazı vb. çok sayıdaki temel konuların mutlaka bir kanun hükmüyle düzenlenmesi gerektiği¹⁹ izahtan varestedir.

Yasal Yükümlülük ²⁰	Dayanak	Tespitler	İhtiyaçlar
Ticaret şirketleri ile gerçek ve tüzel kişi diğer tacirlere ilişkin olarak, bu Kanunun zorunlu tuttuğu bütün işlemler elektronik ortamda güvenli elektronik imza ile yapılabilir. Bu işlemlerin dayanağı olan belgeler de aynı usulle elektronik ortamda düzenlenebilir.	TTK 1526/3	Elektronik ortamda belge oluşturma ve iletilmesi için gerekli altyapı standartlarını belirleyecek hukuki bir dayanağın olmaması.	Elektronik belgelerin oluşturulması ve iletilmesi adına teknik altyapının hukuki çerçeveye oturtulması, bu konuya yönelik ayrıntılı yönetmeliklerin düzenlenmesi.
112'nci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca ihracatçı ile elektronik ortamda paylaşılan ihracata ilişkin gümrük beyannamesi elektronik olarak, bu beyanname eki belgeler ise belge aslının bulunduğu ortama göre kağıt veya elektronik olarak beyanın bağlayıcılığı çerçevesinde her bir beyanname itibarıyla,	Gümrük Yönetmeliği, Madde 114/9	Beyannamelerin kağıt ortamda saklanması durumunda kağıt dokümanın kaybolması, çalınması veya tahrifata uğratılabilmesi nedeniyle ihtilaflar doğurabilmesi.	Yasal mevzuatın daha sade hale getirilerek karmaşıklıktan uzaklaştırılması ve verilerin güvenli elektronik ortamlarda muhafaza edilebilmesi.

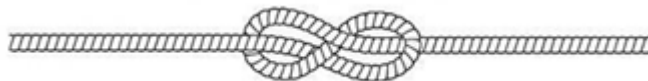
¹⁹ Kara, a.g.m., s. 90

²⁰ İşbu tablo *Mevzuat Analizi sonucunu göstermekte olup.* Muhammet Mustafa ARIMAN, Sercan EROL, "Denizyolu Taşımacılığında Elektronik Konşimento Kavramı: Türkiye Açısından Mevzuat Analizi", Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi Cilt:15 Sayı:1 Yıl:2023, s. 120'den aynen alınmıştır.

sonradan yapılacak kontrollere imkan sağlayacak şekilde Kanunun 13'üncü maddesi çerçevesinde ihracatçı tarafından saklanır.			
Bu Yönetmelik ile gümrük idaresine elektronik yolla yapılacağı belirtilen her- türlü başvuru, buna ilişkin altyapı sağlanana kadar yazılı olarak da kabul edilir.	Gümrük Yönetmeliği, Geçici Madde 2/2	Yazılı olarak yapılan başvurular ve elektronik yolla yapılan başvurular karmaşıklığa yol açabilmesi.	Denizyolu taşımacılığında e-konşimento kullanımının gerçekleşmesi için gerekli altyapının zaman kaybedilmeden kurulması.
Güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı hukukî sonucu doğumu.	Elektronik İmza Kanunu Madde 5	Elektronik ortamda gerçekleştirilen işlemlerde güven ve kimlik belirleme hizmeti gibi bir yönetmelik düzenlemesinin bulunmaması	AB üyesi ülkelerde geçerli olan Elektronik Kimlik Belirleme ve Güven Hizmetleri Düzenlemesi (eIDAS) gibi bir yönetmeliğin ulusal mevzuatımıza AB uyum yasaları çerçevesinde eklenmesi.

İlgili Kişiler

Selçuk Sencer Esenyel

Managing Partner

selcuk@esenyelpartners.com

Tel: +90 212 397 1991

Fax: +90 212 397 1992

Mob: +90 506 792 7690

M. Türker Yıldırım

Partner

turker@esenyelpartners.com

Tel: +90 212 397 1991

Fax: +90 212 397 1992

Mob: +90 505 650 4724

Deha Aydın

Captain - Consultant

deha@esenyelpartners.com

Tel: +90 212 397 1991

Fax: +90 212 397 1992

Mob: +90 533 137 0814

Muhammet Hamza Ünal

Associate

hamza@esenyelpartners.com

Tel: +90 212 397 1991

Fax: +90 212 397 1992

Mob: +90 539 896 4698

